

פרק כא.

הכניסה לארגון הבינלאומי של הצופים

הג'מבורי העולמי ב־1947. הפניה אל הארגון הבינלאומי. בעד ונגד ההצטרפות. התקדמות המשא ומתן. הדו"ח של קולונל וילסון. הקבלה לארגון הבינלאומי של הצופים.

שאלת הצטרפותה של הסתדרות הצופים העבריים בארץ-ישראל לארגון הצופים הבינלאומי עמדה על הפרק משחר ימיה של התנועה. בפרקים קודמים (ראה ע"ע 46, 64, 175 ואילך) נסקרו המהלכים שנעשו בכיוון זה במרוצת השנים והוסברו הגורמים שעמדו למכשול בפני ההסתפחות — הן אלה שנבעו מאופיה ומבנהה של התנועה הארצישראלית והן אלה שהכתיב מצבו המדיני של הישוב בארץ מנדטורית.

הג'מבורי העולמי ב־1947

אחרי מלחמת העולם השנייה, בעיצומו של המאבק על העליה ועל עתידו הפוליטי של הישוב בארץ, נודעה השיבות יתרה לפיתוח קשרים בינלאומיים מגוונים ככל האפשר. ב־1947 מימנו מוסדות הישוב את נסיעתה של משלחת בת 120 צעירים ארצישראליים לפסטיבל הנוער הדמוקרטי בפראג. אבל לג'מבורי העולמי של הצופים, שהתכנס באותה שנה במואסון ליד פריס, הגיע רק נציג אחד של צופי ארץ-ישראל — חבר המרכז משה גלבוע — ואף הוא נודמן שמה במקרה וללא כל תמיכה מוסדית. בגליונות מס. 10 ו-11 של „היה נכון“ (ספטמבר ודצמבר 1947) תאר גלבוע את רשמיו מן הכנס הגדול הזה, והביע תרעומת על כך שהוחמצה הזדמנות להסביר את הענין הצינוני ולהפגין את הישגי הצופיות העברית בפני אלפי בני נוער מארצות אירופה, אמריקה, המזרח הרחוק והקרוב. כמו כן סיפר על המפגש המרגש עם צופים יהודים מרחבי העולם, וביחוד מארצות הברית ומצרפת.

הפניה אל הארגון הבינלאומי

המגעים הבלתי־רשמיים הרצופים בין ראשי הצופים בארץ לבין עמיתיהם בארצות שונות נשאו פרי אחרי קום המדינה. בכרכתו של ראש צופי ארה"ב לראש התנועה בארץ לרגל הכרזת העצמאות, הובעה התקווה להפגש בקרוב על במת הצופיות הבינלאומית. מכיון שעתה יכלה תנועת הצופים הישראלית להכנס לארגון הבינלאומי

הכניסה לארגון הבינלאומי של הצופים

כהסתדרות של מדינה עצמאית, בלי תיווכו של ארגון צופי האימפריה הבריטית, ציפו מנהיגי הצופים בעולם שתגיש בקשה רשמית להתקבל. ענין מיוחד בדבר גילתה הועדה היהודית לצופיות של ארצות-הברית, שהציעה את עזרתה לסלול את הדרך לארגון הבינלאומי בפני התנועה הישראלית.

במועצה החינוכית של התנועה בסוכות תש"ט (אוקטובר 1948) נתקבלה החלטה להטיל על המרכז לברר את בעית "קשרינו עם הסתדרות הצופים העולמית". המרכז פנה אל הארגון הבינלאומי לברור תנאי הכניסה וקיבל בתשובה חוזר כללי שבו נאמר, כי צופים מכל העמים והדתות רשאים להסתפח אל הארגון, אם במישרין ואם בצורה פדרטיבית, ובלבד שיהיו מאורגנים במסגרות נפרדות לבנים ולבנות ונאמנים לחוקה הצופית המקובלת, הכוללת בין השאר את הנאמנות לדת.

בעד ונגד ההצטרפות

בדיון בהנהגה הראשית בפברואר 1950 בשאלת ההצטרפות לארגון הבינלאומי נשמעו הדים רבים לטענות שהועלו באותו נושא 30 שנה לפני כן. נימוקיהם של תומכי ההצטרפות היו שהכניסה לארגון תוסיף למדינה ייצוג בבימה בינלאומית חשובה; תעודד את הצופים היהודים בעולם ותקל על הקשר עמם; תשמש גשר ראשון בין הנוער היהודי והערבי בישראל עצמה, משום שתחייב הקמת מסגרת משותפת לצופים בני כל העמים בארץ; תחזק את אלמנט הצופיות הטהורה — מרכיב חשוב בחינוך, ביחוד בשכבות הצעירות, שאינן מפותח כל צרכן בתנועה העברית. היה יסוד להאמין כי תמצאנה דרכים להתגבר על המכשולים בדרך להצטרפות מבלי לותר על עקרונות-יסוד של התנועה. במה שנוגע לדת, התברר שגם בצרפת מצויים שבטי צופים דתיים ולא-דתיים, ושני הסוגים נמנים עם הארגון הבינלאומי. יתר על כן, מזמור זההילים המלווה את ההבטחה הצופית שלנו, עשוי לספק את דרישות הארגון בתחום זה. גם לשאלת הארגון הנפרד לבנים ולבנות אפשר היה למצוא פתרון פורמלי, על ידי הקמת רשות מיוחדת לצופות, מבלי להפריד בפועל את השבטים המעורבים.

אשר לתנאי המחייב שוויון ושיתוף בין צופי כל הלאומים והדתות במדינה, הרי שבמדינת ישראל שוב לא היה מקום לחששות ולהסתייגויות שרווחו בימי המנדט ביחס לשיתוף הפעולה עם הצופים הערבים. אדרבה, עתה היה לה למדינה ענין מפורש להקים מסגרת מתאימה, שתכניס תחת קורת גג אחת את ארגוני הצופים של בני המיעוטים ושל היהודים ותפתח פתח להבנה והתקרבות בין צעירי שני העמים. נותרה עוד הבעיה המהותית של אופיה ומטרותיה של הצופיות העברית, שלא היה להם אה דוגמה בשום הסתדרות צופים אחרת בעולם. כפי שכתב אריה כרוך באגרתו לקראת מועצת התנועה ה-14 בפסח תש"ט: —

"אין אנו קשורים לחוקת הצופים המקובלת, אלא הכנסנו בה את השנויים שראינו נחוצים, כדי להתאים את הסתדרות הצופים לצרכי העם והארץ לפי הקו של ההגשמה הציונית החלוצית."

השאלה היתה, אם יסכים הארגון הבינלאומי להשלים עם ייחוד זה, שהוא ציפור נפש של הצופיות העברית, אך זר לרוח הצופיות העולמית. בשיבת ההנהגה הראשית שהוקדשה לבעית ההצטרפות לארגון הבינלאומי היה ד"ר ברוך בן-יהודה, מנהל משרד החינוך ונשיא הסתדרות הצופים, כמעט יחיד בהתנגדותו העקרונית לדבר. אף על פי שנמנע בסופו של דבר מלהטיל את הוטו שלו (כפי שהיה רשאי לעשות), נוכח התמיכה הרחבה בהצטרפות, הן בהנהגה והן במועצת התנועה להלן, מעניין להביא את עיקרי עמדתו של האיש, מהנך דגול ורב-זכויות בפיתוח הצופיות העברית: גם אחרי קום המדינה, גרס ד"ר בן-יהודה, עדיין היים אנו בתקופת מעבר של קיבוץ גלויות וציונות-בדרך. מכאן ההבדל היסודי בין הצופיות הישראלית לבין הבאדן-פאולית — בעוד שהאחרונה נועדה לשמור על הסדר הקיים, שומה על התנועה שלנו להתור למרד ולשינוי לשם הגשמת הציונות. הצופיות הישראלית אינה איפוא תנועה של מדינה, אלא של עם ישראל כולו, ולכן עליה לחפש קשר ישיר אל הצופים היהודים בגולה ואל לה להגיע אליהם דרך ארגון כללי של אומות העולם. אם נופיע לפניהם כנציגי מדינה, ועוד במסגרת משותפת עם צופים לא-יהודים מאותה מדינה, ניצור בלבם קונפליקט והסתייגות ובמו ידינו נכשיל את משימתנו הציונית.

התקדמות המשא ומתן

על פי סיכום ההנהגה הראשית, הובא הנושא לדיון ממצה בפני המועצה הארצית ה-15 בפסח תש"י (אפריל 1950), שקיבלה החלטה חיובית לאמור:

"מתוך הכרה ברקע המשותף להסתדרות הצופים הבינלאומית והסתדרות הצופים העבריים בישראל, רואה המועצה חשיבות בכניסת התנועה למסגרת זו. המועצה מיפה את ידי המרכז להמשיך במשא ומתן בדבר כניסתה להסתדרות הצופים הבינלאומית, בתנאי שלא תפגענה במאומה מטרות התנועה ומסגרתה."

בעקבות הפניה אל הארגון, הגיעה ארצה ב-9.4.50 מנהל המשרד הבינלאומי של הצופים, קולונל וילסון, לשיחת היכרות ראשונה עם ראשי התנועה. הוא הבטיח לבוא לביקור שני, יותר ארוך, שבמהלכו יתודע מקרוב אל הצופיות הישראלית ויגיש דין וחשבון למועצת הארגון.

להלן נסע אריה כרוך להשתתף בג'מבורי של צופי אמריקה, ביוני-יולי 1950. שם נפגש עם הצופים היהודים בארה"ב, שעודדו אותו שוב בדבר ההצטרפות, ובא בדברים עם רבים ממנהיגי הצופיות העולמית, לרבות קולונל וילסון. רובם ככולם התיחסו באהדה להסתדרות הצופים הישראלית ועודדוהו להמשיך במגעים לשם כניסתה לארגון הבינלאומי.

כדי לקדם את המשא ומתן עשתה התנועה שני צעדים לסילוק המכשולים: האחד היה פתיחה בהכנות להקמת מסגרת פדרטיבית משותפת לארגוני הצופים היהודים והלא יהודים בארץ (ראה להלן, פרק כ"ג, ע' 345 ואילך); והשני — בחירת ועדות לצופים ולצופות, על פי החלטת המועצה הארצית ה-16 בסוכות תש"א (אוקטובר 1950) לאמור:

הכניסה לארגון הבינלאומי של הצופים

"המועצה מיפה את כוחו של המרכז לבחור ועדה לחינוך צופים וועדה לחינוך צופות, שתכלנה להופיע כגופים מיצגים במשא ומתן על כניסתנו לארגון הצופים הבינלאומי.

אין המועצה קושרת החלטה זו בשנוי השיטה הקיימת עד כה, יחד עם זאת תובעת המועצה דיון יסודי מיוחד בבטיית החינוך המשותף."

הדו"ח של קולונל וילסון

ביקורו השני של מנהל המשרד הבינלאומי כעבור שנה נמשך עשרה ימים והעתק הדו"ח שהגיש למועצת הארגון הבינלאומי נמסר לעיון להנהגה הראשית של התנועה. הדו"ח הצטיין לא רק באהדה, אלא גם בהבנה בלתי רגילה לבעיותיה המיוחדות של הצופיות הישראלית, ולוזה בהמלצה חד-משמעית לאישיור בקשת הכניסה. קטעים מן הדו"ח המעניין הזה התפרסמו בגליון מס. 21 של "היה נכון" (תשרי תשי"ב):

"הקדמה"

ישראל קיימת בתור מדינה רבנית רק שלוש שנים. היא נתונה בבניית חייה הלאומיים ובקליטתם של מאות אלפי עולים הבאים מכל חלקי תבל. רובם, אם כי לא כולם, נמלטו מהרדיפות. תהליך בניה זה בקנה מדה קטן בהרבה נמשך כבר שלוש שנים. טבעי איפוא, כי מגמותיו של כל ארגון יהודי בישראל צריכות להיות, בתור מטרתו המידית, טובת המדינה הצעירה; לעודד ולקדם את התכניות ואת העקרונות למען שקומה החברתי והתרבותי של הארץ. הצופיות צריכה לעמוד בשורה הראשונה: היא אינה יכולה לפגור. אין בנסיוני, והוא רב למדי, הקבלה לתנאים של ישראל. לא תתכן השואה עם ארצות אחרות, המצב הנו מיוחד במינו. אינני יכול להיות ערב לדיוק בהבנת המצב הזה. הדבר מתבטא בקצרה במלה 'חלוציות'. אך אין פרושה התישבות על האדמה בלבד. המלה 'חלוציות' מוצאה ושורשה ברעיונותיו של א.ד. גורדון. היהודים אבדו את המגע עם האדמה ואת הבעלות עליה. היה עליהם ללמוד לעבד אותה ולעבוד אותה. קיים צרוף רעיוני בהפיכת השממות לאדמה פוריה. זאת היא המגמה הראשית בתכנית החלוציות, שתורחב במרוצת הזמן ותכסה את כל הצורות של מפעל הבניה החדש...

אמוני הצופים ומנהגיהם

כתוצאה מהדגשת "חלוציות", לשם בצוע המגמות הלאומיות המסוימות, שרר זלזול גדול מדי בפעולות הרגילות יותר של הצופיות כגון: עקוב, אתות, קשור וכו' וכו'. הבחינות מהדרגה הראשונה, השניה והשלישית — כולן דורשות הכשרה זו. לא התרשמתי מהשגי הצופים מבחינת כשרם בתור צופים. אך הם אינם נופלים מחבריהם בארצות אחרות, בהן 'הכירו' כבר בצופיות... בסכום ניתן להגיד על נושא זה של הכשרה צופית, כי בולטת נטיה הולכת וגוברת לחזור לתכנית צופיות רחבה יותר, בתנאי שאין היא סוטה או מרחיקה מ"חלוציות", ואין סיבה לכך. נהפוך הוא, לדעתי תהיה בה משום תועלת גדולה יותר...

חינוך מעורב בצופיות

חינוך מעורב הוא אחד העקרונות במדינת ישראל והוא נהוג בכל הגילים בבתי-הספר ובעבודה הקלאית. הממונים על הצופיות היהודית אינם יכולים להתנגד

לגישה זו. בראש קבוצות הצופים עומדים לרוב מדריכים, אך לקבוצות הנערות יש בדרך כלל בחורה או אשה בתור מדריכה או סגנית של המדריך. הקבוצות משתתפות ביחד במחנות, אך באהלים נפרדים...

צופים ערבים

ראיתי מספר קבוצות צופים ערביים בנצרת ובחיפה — כל הקבוצות האלה היו קשורות בכנסיה נוצרית זו או אחרת. עוד קבוצות נוספות בעכו ואחד או שני מקומות אחרים, הן לרוב שרידי הארגון הערבי של נשאשיבי, שלא הוכר רשמית בימי המנדט, אך מספרן הולך ורוב ומסבות פוליטיות וצופיות יש לתת להן מעמד מסודר. כן ראיתי קבוצת בנות בחיפה. בדרך כלל התרשמתי לא רע.

... המועצה הלאומית של הצופים היהודיים כבר החליטה כי אין זה אפשרי לארגנם בצורה משותף (כלומר את הצופים היהודים והערבים) מפאת מגמותיהם המיוחדות... אפשר לעשות סידורים להרשמת ארגון ערבי ביהוד עם ארגון יהודי... יתכן כי במרוצת הזמן — אולי בעוד מספר שנים — יצטרפו שני הארגונים לחטיבה אחת... הובטחה לי שאיפתם של הצופים היהודיים לאפשר לכל ילדי-אזרחי מדינת ישראל, ללא הבדל גזע או דת, ליהנות מן הצופיות. עומדים לטפל בבעיה הערבית בצורה יותר ברורה וקבוצות הצופים תתמכנה לא רק על ידי הכנסיות אלא גם על ידי בתי הספר הערביים...

השאפה להכרה בינלאומית

... המועצה הלאומית של הצופים ביקשה אותי עתה להעביר את בקשתה להתקבל בתור חבר בוועידה הבינלאומית של הצופים. יש לזכור כי אם תוגש בקשה רשמית ואם ידחו אותה, אין סיכויים שיחזרו שנית על הגשת הבקשה. במקרה זה תהיה משום השפעה מוזיקה ביותר על ישראל ועל הצופיות בישראל.

גישה בלתי רשמית זו נעשתה על פי עצתי והיא אינה מותנית בכל תנאים. אנו מנהלים עדיין משא ומתן. התנגדותן הרשמית של 3 או 4 ארצות ערב הנה בטוחה וכל בקשה לחברות צריכה לקבל תמיכתה, פה אחד, של המועצה הבינלאומית. אני נקטתי באותה הגישה לגבי תורכיה, אם כי המסיבות לא היו כה חמורות...

המליצות

בידעי את התחיבותי לגבי הצופיות בכלל ולגבי נושא הוועידה עם העקרונות שנקבעו על ידי מייסד התנועה — שקלתי את כל הטענות וכל הטענות-שכנגד של הבעיה כדי להשקיט לפחות את מצפוני.

כתוצאה מכך משפטי הנו קצר ולענין. אני ממליץ על כך, שהוועידה הבינלאומית תתן את הסכמתה ל'ארגון הצופים היהודי בישראל' ותביע את כוונתה להמליץ בפני המועצה הבינלאומית של הצופים על כל בקשה שתוגש על ידי הארגון הזה להתקבל כחבר."

ראוי להזכיר כאן ענין כאוב שהיה כרוך בכניסת הצופים העברים לארגון הבינלאומי, והוא היחס אל הצופים הגרמנים. מובן שהסתדרות הצופים העברים, המבקשת להתקבל לארגון, לא יכלה לתבוע שלילת חברותה של הסתדרות אחרת בו. אף על פי כן ראתה מחובתה להדגיש את הסתייגותה מן הצופים הגרמנים, בני העם שהביא לפני שנים ספורות בלבד על עמנו את השואה הנוראה ביותר בתולדותינו. „לא נוכל לקיים כלפי הצופים הגרמנים את מידת הצופה הצופה רע לכל אדם ואח לכל צופה", כתב אריה כרוך אל קולונל וילסון.

יצוין, כי למרות הענין הרב שגילתה הוועדה היהודית לצופיות בארה"ב בכניסתם

הכניסה לארגון הבינלאומי של הצופים

של צופי ישראל לארגון הבינלאומי, סרבו ראשיה לתמוך בהם בנושא זה. ההחלטה בדיכום, כתב פרנק וייל, מראשי הועדה, אל אריה כרוך בתשובה למכתבו: „אם אידיאל האחוה הוא מטרה ראויה, יש לותר על רגשות אישיים למענו. אך אם פצעי הרדיפות כה חמורים עד כדי למנוע הצטרפות לאחוה בתנועה זו, לא יוכל האידיאל של התנועה להיבנות.”

לעומת זאת, דוקא קולונל וילסון, הלא יהודי, גילה הבנה לעמדתם של הצופים העברים כלפי הגרמנים והמליץ להתחשב ברגישותם ולהתיר להם להמנע ממגע עם, כל זמן שירצו בכך.

הקבלה לארגון הבינלאומי של הצופים

אחרי ההכנות הממושכות הללו, הגיש ראש-התנועה ביום 25.5.51 בקשה רשמית בשם הסתדרות הצופים העברים להתקבל לארגון הבינלאומי של הצופים. הבקשה נדונה ואושרה בוועידה הבינלאומית ה-13 לצופיות בזלצבורג שבאוסטריה. הסתדרות הצופים נרשמה במשרד הבינלאומי לצופיות ביום 2.8.51. כשבועיים אחרי-כן שלח קולונל וילסון הודעה רשמית על כך לראש-התנועה, יחד עם ברכת הוועידה. בכך הגיעה לסיום מוצלח פרשת כניסתה של הסתדרות הצופים בישראל לארגון הבינלאומי של הצופים. עדיין נשארה פתוחה שאלת הכניסה לארגון העולמי של הצופות, והמו"מ בענין זה עתיד היה להמשיך בנפרד עוד שלוש שנים נוספות.

סמל הארגון הבינלאומי של הצופים